

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА**

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ**  
до виконання контрольної роботи  
і проведення практичних занять  
з дисципліни

**ФІНАНСИ**

*(для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр напрямку  
6.030504 – Економіка підприємства, 6.030509 – Облік і аудит  
та слухачів другої вищої освіти  
спеціальності 7.03050401 – Економіка підприємства  
(за видами економічної діяльності), 7.03050901 – Облік і аудит)*

**Харків  
ХНУМГ  
2015**

Методичні вказівки до виконання контрольної роботи і проведення практичних занять з дисципліни «Фінанси» (для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр напрямку 6.030504 – Економіка підприємства, 6.030509 – Облік і аудит та слухачів другої вищої освіти спеціальності 7.03050401 – Економіка підприємства (за видами економічної діяльності), 7.03050901 – Облік і аудит) / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва; уклад.: Г. І. Базецька. – Харків : ХНУМГ, 2015. – 63 с.

Укладач: Г. І. Базецька

Рецензент: д.е.н., проф. А. Є. Ачкасов

Рекомендовано кафедрою економіки підприємств міського господарства, протокол № 1 від 27.08.2013 р.

## ЗМІСТ

ВСТУП .....	4
ЗАВДАННЯ ДЛЯ ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ.....	5
МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ	35
ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ: .....	59
Додаток А.....	61
Додаток Б .....	62

## ВСТУП

У ринковій економіці фінанси займають провідне положення в економічних відносинах. Фінанси як наука чи навчальна дисципліна являє собою частину макроекономічної теорії, що вивчає закономірності взаємодії між різними господарюючими суб'єктами з приводу розподілу валового внутрішнього продукту з метою формування і використання грошових фондів відповідно до їх функцій у суспільстві.

Знання економічної природи фінансових відносин, їх місця і ролі в суспільних процесах дозволяє визначити межі фінансової діяльності, оцінити складається фінансову ситуацію, передбачати наслідки її розвитку в позитивному і негативному аспектах.

Вивчення дисципліни «Фінанси» будується виходячи з вимог, встановлених Державним освітнім стандартом вищої професійної освіти до підготовки фахівців з фінансів. При вивченні даної дисципліни перед студентами ставиться ряд завдань, головні з яких: оволодіння знаннями в області теорії фінансів; вивчення організації фінансових відносин в Україні; застосування отриманих знань у практиці фінансової роботи в організаціях та установах.

Контрольна робота є важливим видом самостійної роботи студентів з дисципліни «Фінанси», а також формою контролю та оцінки викладачами їхніх знань. Мета контрольної роботи – самостійне вивчення окремих тем з подальшим контролем викладача.

Контрольна робота являє собою комплексне завдання, в якому студентам пропонується виконати теоретичну частину, а також тести.

При написанні роботи студент на основі знань, отриманих в результаті лекційних, практичних занять та самостійного вивчення курсу, повинен розкривати зміст досліджуваної теми, демонструючи тим самим розуміння викладеного матеріалу.

Ключовими вимогами при підготовці контрольної роботи виступає творчий підхід, вміння обробляти та аналізувати інформацію, робити самостійні висновки, обґрунтовувати доцільність і ефективність пропонованих рішень, чітко і логічно викладати свої думки.

# ЗАВДАННЯ ДЛЯ ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

## 1. ЦІЛІ ТА ЗАВДАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Мета контрольної роботи з дисципліни «Фінанси» – сприяти творчості студента, навчити його використовувати отримані знання для аналізу фінансових проблем, пов'язувати конкретні питання фінансів з основами економічної теорії, визначати форми і методи найбільш ефективного використання фінансів і шукати шляхи впливу їх на економіку і соціальну сферу.

Завдання виконання контрольної роботи:

- Придбання навичок і умінь самостійної роботи з науковою та методичною літературою, нормативними документами, фактичним матеріалом;
- Виявлення загальних тенденцій і закономірностей, специфічних особливостей в методах формування і використання централізованих і децентралізованих фондів грошових коштів;
- Поглиблення теоретичних знань у галузі фінансів.

Контрольна робота сприяє розвитку у студентів творчого потенціалу та формуванню у майбутніх фахівців глибоких теоретичних і практичних навичок у фінансовій діяльності.

## 2. СТРУКТУРА І ЗМІСТ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Контрольна робота являє собою комплексне завдання, в якому студентам пропонується виконати теоретичну частину і тести.

Теоретична частина роботи присвячена дослідженню та аналізу однією з тем дисципліни, що вивчається. Для написання теоретичної частини кожному студенту пропонується одна тема. У роботі необхідно показати знання основ фінансів, вміння аналізувати доцільність використання тих чи інших відносин у практичній діяльності організації.

Теоретична частина має становити не менше 25 сторінок тексту, набраного на комп'ютері.

Друга частина роботи – тести.

Контрольна робота складається з наступних обов'язкових структурних елементів:

- Титульний аркуш
- утримання
- введення

- Основний розділ
- укладення
- Список використаних джерел
  - додатки
  - тести.

Титульний аркуш є першою сторінкою і оформляється за стандартним зразком (див. дод. А).

План контрольної роботи відображається у «зміст», зразковий варіант якого наведений у Додатку Б. Кожному варіанту завдань пропонується план теоретичної частини та методичні рекомендації до розкриття теми роботи.

У вступі необхідно дати обґрунтування постановки теми, розкрити її актуальність, вказати мету і завдання, які будуть вирішені в ході її виконання; ступінь її освітленості і розробленості в науковій і методичній літературі. Далі коротко викладається коло питань, які повинні знайти відображення в контрольній роботі.

В основному розділі докладно досліджуються теоретичні аспекти теми контрольної роботи на основі літературних, нормативних та, при доступі, фактичних матеріалів організації.

Для розкриття теми необхідно приводити табличний і графічний матеріал. За наявності цифрових даних за темою курсової роботи, зібраних студентом, необхідно виконати їх порівняльний аналіз, що дозволить дати економічно обґрунтовані рекомендації щодо вдосконалення фінансової діяльності або контролю. Теоретична частина виконується суворо за планом, що додається до теми контрольної роботи.

У висновку викладаються основні висновки і пропозиції автора, що впливають із проведеного в основному розділі дослідження. Бажано дати рекомендації шляхів підвищення ефективного використання фінансів, показати можливі шляхи посилення впливу фінансів на економіку і соціальну сферу.

Список використаних джерел повинен містити не менше 15 джерел. У список включаються тільки ті джерела, які використовувалися при підготовці контрольної роботи і на які є посилання в основній частині роботи.

У тексті посилання на літературу наводиться шляхом зазначення в кінці речення у квадратних дужках номер використаного джерела з представленого списку.

Додатки містять допоміжний матеріал, не включений в основну частину контрольної роботи (таблиці, схеми, графіки, роздруківки ПЕОМ і т. д.).

Другою частиною контрольної роботи є тести.

Третьою частиною контрольної роботи є вибір варіанту.

Варіанти завдань контрольної роботи визначаються за останній цифрі залікової книжки студента.

### 3. ОФОРМЛЕННЯ РОБОТИ ТА ПОРЯДОК

Робота може бути виконана від руки або з використанням програмних продуктів. Рукописний варіант має бути виконаний розбірливо, грамотно і акуратно.

Для текстів, які виконуються на приладах, що друкують та графічних приладах виводу ЕОМ	Рукописним способом (чорною або синьою пастою)
1. Обсяг контрольної роботи	
15-20 друкованих сторінок формату А-4 через півтора інтервалу (Times New Roman, 14 шрифт).	20-25 сторінок в зошиті або на аркушах формату А4 (в останньому випадку робота повинна бути скріплена степлером або бути скріплена швидкозшивачем)
2. Розміри полів	
верхнє - 2 см, нижнє - 2 см, ліве - 3 см, праве – 2 см.	У випадку оформлення в зошиті необхідно обмежуватися полями зліва/справа У випадку оформлення на листах формату А4: верхнє - 2 см, нижнє - 2 см, ліве - 3 см, праве – 2 см.
3. Нумерація сторінок	
Нумерація сторінок, починаючи з плану роботи (титульний лист включати в нумерацію, але не писати).	
Сторінки нумеруються справа вгорі	Сторінки нумеруються справа вгорі чи знизу посередині

Вступ, основна частина, висновки і список літератури починаються з окремої сторінки.

Ілюстрації (креслення, графіки, схеми, діаграми) слід розташовувати після тексту, в якому вони згадуються вперше, або на наступній сторінці. Назва

поміщають під ілюстрацією і позначають словом «Рисунок». Наприклад: Рисунок 1 – Бюджетна система України. Ілюстрації нумеруються арабськими цифрами порядковою нумерацією в межах всієї контрольної роботи.

Таблиці розташовують після тексту, в якому вони згадуються вперше, або на наступній сторінці. Нумерують арабськими цифрами порядковою нумерацією в межах всієї роботи. Номер слід розміщувати після слова «Таблиця» (без знака №). Потім ставиться тире і пишеться назва таблиці. Відстань між текстом і таблицею має бути не менше одного вільного рядка, а між назвою таблиці і самої таблиці – ні одного вільного рядка.

Якщо таблиця не поміщається на одній сторінці, то допускається ділити її на частини. Над подальшими частинами таблиці вказують слово «Продовження таблиці» і ставлять номер таблиці (без знака №).

Формули та рівняння слід виділяти з тексту в певну рядок. Вище і нижче кожної формули або рівняння повинно бути залишено не менше одного вільного рядка. Формули слід нумерувати порядковою нумерацією в межах всього тексту арабськими цифрами в круглих дужках у крайньому правому положенні на рядку. Якщо в роботі тільки одна формула чи рівняння, їх не нумерують.

Додатки починають з нової сторінки після списку використаних джерел. Поміщають посередині сторінки слово «Додаток». Кожна програма слід починати з нової сторінки із зазначенням нагорі посередині сторінки слова «Додаток» і його позначення. Додаток повинен мати заголовок, який записують симетрично щодо тексту з великої літери окремим рядком. Додатки позначають великими літерами алфавіту, починаючи з літери «А».

Готова контрольна робота, оформлена належним чином, надається на кафедру. Після реєстрації роботи на кафедрі вона надходить на перевірку керівнику для перевірки. Перевірена робота повертається назад на кафедру і видається студенту.

У разі порушення студентом вимог керівника при написанні роботи, а також при виявленні запозичень з робіт, захищених раніше, контрольна робота не допускається до захисту і підлягає повторному виконанню зі зміною тематики.

Після отримання допуску студент готується до захисту. При цьому він повинен внести в роботу корективи з урахуванням зауважень керівника або підготувати обґрунтовані заперечення.



#### 4. ВАРІАНТИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

(номер теми відповідає номеру варіанта)

##### Тема 1. Фінансова політика держави

###### План

1. Зміст фінансової політики.
2. Фінансовий механізм, поняття, структура.
3. Особливості сучасної фінансової політики України.

###### Методичні рекомендації

1. Відповідь на перше питання слід починати з визначення фінансової політики. Необхідно розкрити: етапи формування фінансової політики; сутність фінансової стратегії і фінансової тактики. Слід підкреслити, що основна мета фінансової політики – найбільш повна мобілізація фінансових ресурсів, необхідних для задоволення соціально-економічних потреб суспільства. Обґрунтуйте основні завдання, які вирішуються фінансовою політикою держави. Далі слід перейти до різновидів фінансової політики. Порівняйте особливості видів фінансової політики за кордоном і в Україні.

2. Відповідаючи на друге запитання, розберіть визначення фінансового механізму та його структуру. Підкресліть, що залежно від особливостей окремих підрозділів економіки, на основі побудови фінансової системи фінансовий механізм підрозділяється на фінансовий механізм господарюючих суб'єктів, страховий, механізм державних і муніципальних фінансів. Опишіть кожен з них.

3. Відповідаючи на третє питання, слід звернути увагу на зміни в бюджетному, страховому та податковому законодавстві УКРАЇНИ, відбулися за останні три роки. Обґрунтуйте пріоритетні цілі і завдання, які вирішуються в фінансово – бюджетній політиці України на поточний, середньостроковий і довгостроковий періоди.

###### Тести

1. Що являє собою фінансова політика?
  - а) діяльність держави в галузі використання фінансів;
  - б) діяльність фінансових органів у галузі фінансів;
  - в) діяльність фінансового апарату країни;
  - г) діяльність виконавчих органів влади у сфері фінансів.

2. Назвіть сутнісні ознаки, що характеризують фінанси як економічну категорію:

- а) відносини, що виникають на стадії споживання суспільного продукту;
- б) грошові відносини;
- в) відносини, що регулюються державою;
- г) товарні відносини;
- д) розподільні відносини;
- е) відносини, пов'язані з формуванням і використанням грошових доходів і накопичень, утворенням і використанням грошових фондів цільового призначення.

3. Сукупність цілеспрямованих заходів держави в галузі використання фінансів – це:

- а) фінансова політика;
- б) фінансовий механізм;
- в) фінансові санкції;
- г) все перераховане вище.

4. Основна мета фінансової політики:

- а) розподіл і ефективне використання фінансових ресурсів;
- б) найбільш повна мобілізація фінансових ресурсів, необхідних для задоволення соціально-економічних потреб суспільства;
- в) визначення основних напрямів використання фінансів на перспективу і поточний період;
- г) погодження її заходів по всіх ланках фінансової системи і у всіх галузях економіки з метою забезпечення тісного взаємозв'язку між фінансовою, кредитною політикою, політикою в області цін і заробітної плати.

5. Що слід розуміти під фінансовим механізмом:

- а) види фінансових відносин;
- б) сукупність об'єктів фінансового розподілу;
- в) діяльність фінансового апарату країни;
- г) сукупність форм організації фінансових відносин, способів і методів формування та використання фінансових ресурсів;
- д) способи мобілізації фінансових ресурсів.

6. Як співвідносяться між собою поняття «фінансова політика» і «фінанси»:

- а) зв'язок між ними відсутній;
- б) фінансова політика визначає зміст фінансів;
- в) фінансова політика незалежна від фінансів;

- г) стан фінансів зумовлює цілі і завдання фінансової політики;
- д) фінансова політика робить активний вплив на фінанси.

7. Як співвідносяться поняття «фінансова політика», «фінансове право» і «фінансовий механізм»?

- а) фінансова політика регламентується нормами фінансового права;
- б) фінансове право визначає фінансову політику;
- в) фінансова політика завдяки фінансовому праву оформляється новими нормативними актами і реалізується через фінансовий механізм;
- г) фінансовий механізм визначає фінансову політику;
- д) фінансовий механізм визначає фінансове право.

8. Довготривалий курс фінансової політики, розрахований на перспективу, називається:

- а) фінансової тактикою;
- б) фінансової стратегією;
- в) фінансовим плануванням;
- г) фінансовим програмуванням.

9. Яку частину економічних відносин регламентує фінансове право ?

- а) всі фінансові;
- б) всі грошові;
- в) тільки фінансові відносини суб'єктів господарювання з державою.

10. Вкажіть складові частини фінансової політики, що розкривають її зміст:

- а) розробка фінансового механізму;
- б) розробка науково обґрунтованої концепції розвитку фінансів;
- в) створення апарату управління фінансами;
- г) розробка основних напрямів використання фінансів на найближчий період і перспективу;
- д) прийняття нормативних актів і конкретних організаційних заходів в галузі використання фінансів.

## Тема 2. Фінансова система

### План

1. Поняття фінансової системи та її склад.
2. Бюджетна система як ланка фінансової системи
3. Фінанси організацій як ланка фінансової системи

### Методичні рекомендації

1. Відповідаючи на перше запитання, розгляньте поняття «фінансова система» і ланки фінансової системи, а саме: державний бюджет і місцеві бюджети України; позабюджетні фонди; державний і муніципальний кредит; фінанси організацій; фінанси домогосподарств. Слід звернути увагу на грошові потоки, які зв'язують ланки фінансової системи між собою. Рекомендується ці грошові потоки розібрати на прикладах з діяльності підприємства, де працює студент або члени його сім'ї. Наприклад, підприємство «Х» сплачує до бюджету такі обов'язкові платежі: ПДВ, податок на прибуток, єдиний соціальний податок. Підприємство випускає акції або облігації і таким чином залучає кошти інших підприємств або фізичних осіб. Або члени сім'ї сплачують до бюджету такі податки: податок на доходи фізичних осіб, податок на майно (яке і в які терміни).

2. Відповідаючи на друге запитання, слід розглянути бюджетну систему: дати визначення бюджету держави, коротко зупинитися на державному бюджеті, місцевих бюджетах, а також позабюджетних фондах. Обов'язково слід привести таблиці з даними про доходи і витрати державного бюджету за останні 5 років і план на трирічний період і проаналізувати їх.

3. Відповідь на третє питання починається з розбору принципів організації фінансів підприємств. Рекомендується розібрати такі найважливіші поняття, як «основний капітал», «оборотний капітал», «прибуток» і її формування. Необхідно навести приклади з діяльності свого підприємства. Наприклад, навести приклади розрахунку основного капіталу, оборотного капіталу, прибутку; розглянути ці показники в динаміці за ряд років і дати їх аналіз. За відсутності прикладів з особистої практики слід навести й проаналізувати статистичні дані будь-яких статистичних збірників.

### Тести

1. Термін « фінанси » висловлює:
  - а) гроші;
  - б) угоди;

в) платежі при угодах;

г) грошові відносини.

2. Фінанси можна розглядати як історичну категорію, тому що вони:

а) виникли на певній стадії розвитку суспільства;

б) виникли з появою банків і інших фінансових інститутів;

в) виникли з появою натурального господарства;

г) обумовлені міжнародними економічними відносинами.

3. Фінанси як економічна категорія виникають:

а) в процесі накопичення капіталу;

б) в процесі виплати заробітної плати;

в) у процесі розподілу і перерозподілу ВВП і НД;

г) тільки в роздрібній торгівлі.

4. Вкажіть сфери фінансової системи країни:

а) державні і муніципальні фінанси;

б) державні позабюджетні фонди;

в) фінанси економічних суб'єктів;

г) фінанси страхових організацій;

д) фінанси індивідуальних підприємств.

5. Які ланки можна виділити в сфері фінансів економічних суб'єктів, якщо згрупувати фінансові відносини за типами господарювання?

а) фінанси державних підприємств;

б) фінанси громадських організацій;

в) фінанси комерційних організацій;

г) фінанси некомерційних організацій;

д) фінанси акціонерних товариств;

е) фінанси домогосподарств;

ж) фінанси підприємництва без утворення юридичної особи.

6. За якими ознаками можна групувати фінанси в сфері державних і муніципальних фінансів?

а) за видами діяльності;

б) за часом функціонування;

в) за рівнями управління;

г) за галузями.

7. До фінансових ресурсів суспільства належать:

а) грошові кошти підприємства;

б) грошові доходи і фонди підприємства, держави та домашнього господарства;

в) доходи держави;

г) доходи домашнього господарства.

8. Виберіть елемент децентралізованих фінансових ресурсів:

а) прибуток;

б) державні запозичення;

в) доходи держави;

г) податки.

9. Виберіть елемент централізованих фінансових ресурсів:

а) податки;

б) амортизаційні фонди комерційних підприємств;

в) грошові доходи фізичних осіб;

г) проценти з цінних паперів, що випускається підприємствами.

10. Фінансові відносини реалізуються:

а) в процесі обміну;

б) у процесі розподілу;

в) у процесі кредитування;

г) у процесі виплати заробітної плати.

### Тема 3. Управління державним боргом

#### План

1. Поняття і сутність державного боргу України.

2. Борг місцевих бюджетів України

3. Управління державним боргом і обов'язком місцевих бюджетів

#### Методичні рекомендації

1. Відповідаючи на перше запитання, дайте визначення державного боргу України. Розберіть види державного дога. Необхідно розглянути структуру державного боргу України. Розгляньте державну боргову політику України, її принципи. Проаналізуйте зовнішній і внутрішній борг України за останні три роки.

2. Відповідаючи на друге запитання, дайте визначення боргу місцевих бюджетів в Україні відповідно до Бюджетного кодексу України. Позначте види боргових зобов'язань Державного та місцевих бюджетів України. Наведіть приклади форм і видів державних цінних паперів.

3. Відповідь на третє питання має містити заходи держави та органів місцевого самоврядування з виплати доходів кредиторам і погашення позик, зміни умов вже випущених позик, визначення умов і випуску нових державних

і муніципальних цінних паперів. Вкажіть мети управління державним і муніципальним боргом і розгляньте цикл управління державним і муніципальним боргом. Розгляньте такі ринкові інструменти з управління державним та муніципальним боргом як реструктуризація та рефінансування заборгованості, пролонгація боргу.

### Тести

1. Державний борг – це:
  - а) боргові зобов'язання Уряду України;
  - б) сукупність боргових зобов'язань муніципального освіти;
  - в) заборгованість підприємств усіх форм власності.
2. Зміни умов державної позики, що стосуються його термінів, називається:
  - а) уніфікацією державного боргу;
  - б) консолідацією державного боргу;
  - в) конверсією.
3. Вищим органом управління державним боргом на рівні України є:
  - а) Президент України;
  - б) Верховна Рада;
  - в) Національний Банк України.
4. Емітентом державних цінних паперів є:
  - а) Міністерство фінансів України;
  - б) Національний банк України;
  - в) Міжбанківська валютна біржа.
5. До короткострокових державних цінних паперів відносяться:
  - а) облігації державної позики;
  - б) казначейські зобов'язання;
  - в) облігації НБУ.
6. Позики уряду у ощадкас або зовнішні міжурядові позики, які оформляються шляхом записів по рахунках державного боргу:
  - а) облігаційні позики;
  - б) безоблігаційні позики
  - в) облігації з нульовим купоном.
7. Муніципальний борг – це:
  - а) боргові зобов'язання Уряду України;
  - б) сукупність боргових зобов'язань муніципального освіти;
  - в) заборгованість підприємств усіх форм власності.

8. Об'єднання кількох державних позик в один позику називається:

- а) уніфікацією державного боргу;
- б) консолідацією державного боргу;
- в) конверсією.

9. Виберіть критерій, відповідно до якого державний борг України поділяється на внутрішній і зовнішній:

- а) валюта, в якій оформлені боргові зобов'язання;
- б) специфіка кредиту;
- в) вид боргового зобов'язання;
- г) специфіка позичальника.

10. Залежно від ступеня охоплення сукупності зобов'язань (за економічною ознакою) державний і муніципальний борг поділяється на:

- а) внутрішній;
- б) капітальний;
- в) зовнішній;
- г) основний;
- д) поточний.

#### Тема 4. Державний кредит як економічна категорія

##### План

1. Сутність і значення державного кредиту
2. Державні та муніципальні запозичення
3. Міжнародний кредит

##### Методичні рекомендації

1. Відповідаючи на перше запитання, дайте визначення державного кредиту. Позначте, в яких випадках держава виконує функції позичальника, кредитора і гаранта. Розгляньте функції державного кредиту.

2. Відповідь на друге питання повинна містити мети проведення запозичень державними органами влади та органами місцевого самоврядування. Дайте визначення державним внутрішнім і зовнішнім запозичень. Зобразіть схему класифікації державних позик із зазначенням ознак класифікації. Охарактеризуйте позикову діяльність України на внутрішньому і зовнішньому ринку цінних паперів.

3. Відповідаючи на третє питання, дайте визначення міжнародного кредиту та кредитно-фінансових відносин. Розгляньте джерела міжнародного кредиту, його функції, види. Потім необхідно розглянути міжнародні



кредитно-фінансові організації, такі як Міжнародний валютний фонд, Міжнародний банк реконструкції та розвитку, Європейський банк реконструкції та розвитку, Європейський інвестиційний банк, Банк міжнародних розрахунків. Визначте їх роль у виконанні кредитно-фінансових операцій і підтримці стабільності міжнародних розрахунків.

### Тести

1. Державний кредит використовується для:
  - а) фінансування виробництва;
  - б) покриття бюджетного дефіциту;
  - в) мобілізації невиробничих потреб.
2. Через розподільну функцію державного кредиту здійснюється:
  - а) регулювання грошового обігу;
  - б) контроль за цільовим використанням коштів;
  - в) використання централізованих грошових фондів держави на принципах терміновості, платності і зворотності.
3. До короткострокових державних цінних паперів відносяться:
  - а) облігації державної позики;
  - б) казначейські зобов'язання;
  - в) облігації НБУ.
4. Під управлінням державним кредитом розуміється:
  - а) формування одного з напрямів фінансової політики держави, пов'язаної з його діяльністю в якості позичальника, кредитора і гаранта;
  - б) комплекс заходів держави, пов'язаних з випуском і розміщенням позик держави, пов'язаних з випуском і розміщенням боргових зобов'язань;
  - в) сукупність економічних відносин між державою та фізичними і юридичними особами, при яких держава виступає в якості позичальника, кредитора і гаранта.
5. Через регулюючу функцію державного кредиту здійснюється:
  - а) регулювання грошового обігу з боку держави;
  - б) контроль за цільовим використанням коштів;
  - в) використання централізованих грошових фондів держави на принципах терміновості, платності і зворотності
6. За емітентам державні позики класифікуються на:
  - а) внутрішні запозичення;
  - б) зовнішні запозичення;
  - в) позики, що розміщуються державними органами влади;

г) позики, що розміщуються регіональними та місцевими органами управління.

7. Залежно від місця розміщення державні позики класифікуються на:

- а) ринкові позики;
- б) неринкові позики;
- в) внутрішні запозичення;
- г) зовнішні запозичення.

8. Виберіть поняття, яким характеризується міжнародний кредит:

а) це економічні відносини між кредитором і позичальником при використанні кредиту (позики) в грошовій або товарній формі на умовах повернення і звичайно з виплатою відсотка;

б) це тимчасово вільні грошові капітали підприємств, грошові накопичення держави і особистого сектора, а також капітали, що залучаються банками з ряду країн;

в) форма руху позичкового капіталу у сфері міжнародних економічних відносин, пов'язана з наданням валютних ресурсів на умовах повернення, терміновості і платності.

9. Вищим органом управління державним кредитом в Україні є:

- а) Верховна Рада України;
- б) Національний банк України;
- в) Міністерство фінансів України.

10. Оперативне управління державним кредитом здійснюється:

- а) Міністерством фінансів України;
- б) Міністерством економічного розвитку і торгівлі України;
- в) НБУ.

## Тема 5. Особливості бюджетного процесу в Україні

### План

1. Бюджетний процес: сутність, призначення та учасники
2. Реформування бюджетного процесу
3. Удосконалення програмно - цільових методів бюджетного планування.

### Методичні рекомендації

1. Відповідаючи на перше запитання, почніть з визначення фінансово-бюджетної політики, яка здійснюється головним чином у ході робіт, вироблених органами влади з мобілізації коштів до бюджету та їх використання, тобто в ході бюджетного процесу. Розгляньте етапи бюджетного

процесу, охарактеризуйте його учасників. Порівняйте стадії розгляду і затвердження бюджетів в Україні та розвинутих зарубіжних країнах.

2. Відповідаючи на друге запитання, почніть з причин реформування бюджетного процесу. Позначте головний недолік - відсутність механізму забезпечення результативності використання бюджетних коштів. Охарактеризуйте процес реформування бюджетного процесу. Розгляньте бюджети діючих та прийнятих видаткових зобов'язань.

3. Відповідь на третє питання містить аналіз методів бюджетного планування. Необхідно розглянути бюджетування, орієнтованого на результат. Поясніть мета розробки доповідей про результати та основні напрямки діяльності бюджетного планування.

### Тести

1. Кількість рівнів бюджетної системи визначається:

- а) принципами побудови бюджетної системи;
- б) державним устроєм країни;
- в) повноваженнями органів влади і управління;
- г) волевиявленням населення;
- д) економічною доцільністю.

2. Бюджетна система України складається з наступних ланок:

- а) державний бюджет;
- б) місцеві бюджети;
- в) зведений бюджет України;

3. Перерахуйте стадії бюджетного процесу:

- а) аналіз виконання бюджету поточного року;
- б) складання проекту бюджету;
- в) лобіювання;
- г) виконання бюджету;
- д) уточнення проекту бюджету;
- е) розгляд і прийняття проекту бюджету;
- ж) затвердження бюджету.

4. Державний бюджет може надавати місцевим бюджетам фінансову допомогу у вигляді:

- а) дотацій;
- б) субвенцій;
- в) субсидій;
- г) витратних повноважень;
- д) бюджетних позичок.

5. У складанні проекту державного бюджету на черговий фінансовий рік беруть участь:

- а) Міністерство фінансів України;
- б) Міністерство економічного розвитку і торгівлі України;
- в) Верховна Рада України;
- г) Державна податкова адміністрація України.

6. Які з перелічених документів приймаються у вигляді закону:

- а) зведений бюджет України;
- б) державний бюджет;
- в) бюджет АРК;
- г) бюджет Київської області;
- д) бюджет м. Севастополя.

7. Верховна Рада розглядає проект державного бюджету на черговий фінансовий рік і плановий період:

- а) в одному читанні;
- б) у двох читаннях;
- в) у трьох читаннях;
- г) у чотирьох читаннях.

8. Система касового виконання бюджету, встановлена в Україні:

- а) банківська;
- б) казначейська;
- в) змішана.

9. Кошти бюджетних резервів використовуються на:

- а) забезпечення стійкості бюджету;
- б) забезпечення безперебійного фінансування;
- в) фінансування поточних витрат;
- г) покриття екстрених, непередбачених витрат;
- д) покриття внутрішньорічних касових розривів;
- е) на всі види перерахованих вище витрат.

10. Фінансова допомога на покриття тимчасових касових розривів, що виникають при виконанні бюджету суб'єкта України називається:

- а) субсидією;
- б) субвенцією;
- в) дотацією;
- г) бюджетної позичкою;
- д) трансфертом.

## Тема 6. Система позабюджетних фондів: необхідність і значення

### План

1. Причини створення позабюджетних фондів у Україні
2. Роль позабюджетних фондів у реалізації соціальної політики держави.
3. Особливості формування доходів позабюджетних фондів.

### Методичні рекомендації

1. Відповідаючи на перше запитання, рекомендується розглянути визначення позабюджетних фондів, вказати причини їх формування в Україні. Після цього слід зупинитися на місці позабюджетних фондів у бюджетній системі України і, охарактеризувавши саму бюджетну систему, показати, що вона складається з двох ланок.

2. Відповідаючи на друге запитання, слід спочатку чітко визначити, що відноситься до соціальних витрат держави. Після цього розглянути джерела фінансування цих витрат, звернувши увагу, що кошти позабюджетних фондів є найважливішим джерелом фінансування соціальних витрат. Детально треба зупинитися на значенні пенсійного фонду України, проаналізувавши склад і структуру його витрат. Розглянути недержавні пенсійні фонди. Показати значення фонду соціального страхування, проаналізувавши склад і структуру його витрат. Розібрати значення фондів обов'язкового соціального страхування, проаналізувавши склад і структуру їх витрат. При аналізі витрат позабюджетних фондів слід користуватися статистичними даними за останні п'ять років і даними законів про бюджети вищевказаних фондів на поточний рік і плановий період.

3. Викладаючи відповідь на третє питання, слід розглянути основне джерело доходів всіх соціальних позабюджетних фондів - єдиний соціальний податок. Необхідно проаналізувати його сутність, коротко розглянути порядок обчислення і сплати.

### Тести

1. Які з перерахованих позабюджетних фондів функціонують в даний час в Україні:
  - а) Пенсійний фонд України;
  - б) Фонд соціального страхування від нещасного випадку України;
  - в) Фонд соціального страхування на випадок безробіття України;
  - г) дорожній фонд;
  - д) територіальні фонди обов'язкового медичного страхування України.

2. До доходів позабюджетних фондів можуть ставитися:

- а) спеціальні цільові податки і збори, встановлені для даного фонду;
- б) амортизаційні відрахування підприємств, установ, організацій;
- в) добровільні внески фізичних і юридичних осіб;
- г) бюджетні асигнування;
- д) оборотні кошти підприємств, установ, організацій;
- е) прибуток від комерційної діяльності самого фонду;
- ж) кредитні ресурси.

3. У чий власності знаходяться грошові кошти Пенсійного фонду України?

- 1) у власності профспілок;
- 2) у власності самого Пенсійного фонду України;
- 3) у державній власності;
- 4) у власності пенсіонерів;
- 5) у власності застрахованих.

4. За рахунок якого джерела вносяться внески на страхування на випадок безробіття непрацюючих громадян?

- а) за рахунок коштів самих непрацюючих громадян;
- б) за рахунок коштів Фонду соціального страхування на випадок безробіття;
- в) за рахунок коштів Фонду соціального страхування від нещасних випадків України;
- г) з бюджету;
- д) за рахунок виплачуваної допомоги з тимчасової непрацездатності;
- е) за рахунок коштів Пенсійного фонду України.

5. Хто здійснює загальне управління Пенсійним Фондом України ?

- а) Голова Пенсійного Фонду України;
- б) Міністерство фінансів України;
- в) Уряд України;
- г) Верховна Рада;
- д) Державне казначейство.

6. З перерахованого вкажіть риси, характерні для позабюджетних фондів?

- а) усі позабюджетні фонди мають вузькоцільові призначення;
- б) доходи позабюджетних фондів мають закріплення за конкретними цільовими видами витрат;
- в) позабюджетні фонди можуть створюватися на всіх рівнях управління;

г) цільове закріплення доходів за відповідними витратами можливо лише у позабюджетних фондах;

д) органи місцевого самоврядування в даний час не має права створювати позабюджетні фонди.

7. Які з перерахованих завдань не входять до компетенції Пенсійного фонду України?

а) організація роботи по стягненню з осіб, винних у заподіянні шкоди здоров'ю працівників, сум пенсій по інвалідності внаслідок трудового каліцтва і т. д.;

б) організація банку даних по всіх категоріях платників страхових внесків;

в) реєстрація платників єдиного соціального податку;

г) фінансування витрат з пенсійного забезпечення громадян;

д) здійснення контролю за діяльністю недержавних пенсійних фондів.

8. Виберіть вірні твердження:

а) за українським законодавством соціальні пенсії відносяться до державному пенсійному забезпеченню;

б) відповідно до українського законодавства соціальні допомоги та пенсії враховуються як доходи при визначенні бази оподаткування з податку на доходи фізичних осіб;

в) соціальне забезпечення може здійснюватися і за рахунок прямого бюджетного фінансування, і за рахунок коштів соціального страхування;

г) за українським законодавством виплати пенсій з недержавних пенсійних фондів не зменшують розмір виплат державних пенсій.

9. Витрати, що фінансуються з Пенсійного Фонду України, спрямовані на:

а) надання матеріальної допомоги престарілим і непрацездатним громадянам;

б) виплату допоміг за листками непрацездатності з тимчасової непрацездатності;

в) виплату одноразової допомоги при народженні дитини;

г) відшкодування шкоди, заподіяної працівникам каліцтвом.

10. Державні соціальні стандарти – це державні послуги, надання яких громадянам гарантується державою за рахунок фінансування з бюджетів всіх рівнів бюджетної системи України і бюджетів державних позабюджетних фондів на:

а) оплатній і поворотній основі;

- б) безоплатній та безповоротній основі;
- в) середньому по території України рівні;
- г) мінімально допустимому рівні по всій території України.

## Тема 7. Розвиток страхування в Україні

### План

1. Економічна сутність страхування, його функція та роль
2. Класифікація страхування
3. Страховий ринок: структура та принципи організації.

### Методичні рекомендації

1. Відповідаючи на перше запитання, почніть з визначення страхування. Проаналізуйте сутнісні ознаки категорії страхування і вкажіть відмінності страхування від інших ланок фінансової системи. Розгляньте функції страхування.

2. Відповідь на другий містить наукову систему поділу страхування на сфери діяльності, галузі, підгалузі і види, ланки яких розташовуються так, що кожне наступне ланка є частиною попереднього.

3. Викладаючи відповідь на третє питання, слід розглянути суб'єкти страхового ринку, принципи організації страхового ринку. Необхідно проаналізувати кон'юнктуру страхового ринку в Україні або в Автономній Республіці Крим.

### Тести

1. У яких з нижчеперелічених функціях проявляється сутність страхування:

- а) розподільної;
- б) контрольної;
- в) ризикової;
- г) попереджувальною.

2. В основу класифікації страхування покладено такі критерії:

- а) відмінності в організації;
- б) відмінності в об'єктах страхування;
- в) відмінності в способах страхування;
- г) відмінності страхових ринків.

3. Обов'язкове страхування висловлює:

а) цивільно-правові відносини, пов'язані з утворенням і використанням ресурсів страхового фонду в силу закону;



б) цивільно-правові відносини, пов'язані з утворенням і використанням ресурсів страхового фонду чинності волевиявлення сторін – страхової компанії та фізичної або юридичної особи.

4. Особисте страхування – це:

а) галузь страхування, в якій об'єктом страхових відносин виступає майно в різних видах;

б) галузь страхування, де в якості об'єктів страхування виступає життя, здоров'я і працездатність людини;

в) галузь страхування, де об'єктом є збиток, який виникає в процесі підприємницької діяльності.

5. Майнове страхування – це:

а) галузь страхування, в якій об'єктом страхових відносин виступає майно в різних видах;

б) галузь страхування, де в якості об'єктів страхування виступає життя, здоров'я і працездатність людини;

в) галузь страхування, де об'єктом є збиток, який виникає в процесі підприємницької діяльності.

6. Страховий агент – це:

а) фізична особа, яка укладає договір страхування від імені страховика (страхової компанії) за комісійну винагороду, він позаштатний співробітник страхової компанії;

б) юридична особа, яка за дорученням страховика або страхувальника укладає договори страхування за комісійну винагороду. Це зазвичай компанія не отримала ліцензії, але бажає діяти на страховому ринку;

в) юридична або фізична особа, що вносить в названий фонд встановлені платежі;

г) це особа, що визначене в договорі страхувальником, життя або здоров'я якого є об'єктом страхового захисту.

7. Страховий брокер – це:

а) фізична особа, яка укладає договір страхування від імені страховика (страхової компанії) за комісійну винагороду, він позаштатний співробітник страхової компанії;

б) юридична особа, яка за дорученням страховика або страхувальника укладає договори страхування за комісійну винагороду;

в) юридична або фізична особа, що вносить в названий фонд встановлені платежі;

г) це особа, що визначене в договорі страхувальником, життя або здоров'я якого є об'єктом страхового захисту.

8. Суб'єктами страхового ринку виступають:

- а) страховики;
- б) страхувальники;
- в) страхові посередники;
- г) інвестори.

9. Ціною страхової послуги називають:

- а) тарифною ставкою;
- б) страховим пулом;
- в) страховим базисом;
- г) нетто-ставкою.

10. Кон'юнктурою страхового ринку називають:

а) сукупність особливих замкнутих перерозподільних відносин між учасниками з приводу формування за рахунок грошових внесків цільового страхового фонду для відшкодування можливого збитку підприємствам або втрат населення (сімей) у зв'язку з наслідками відбуваються страхових випадків;

б) умови реалізації страхової послуги, що складаються в конкретному регіоні в даний час;

в) спеціальну форма грошових відносин, об'єктом купівлі-продажу яких виступає спеціальна послуга – страховий захист, де формуються пропозиція і попит на неї.

## Тема 8. Роль фінансів у розвитку міжнародних економічних відносин

### План

1. Роль фінансів у міжнародній інтеграції
2. Роль фінансів у розвитку зовнішньої торгівлі
3. Міжнародні фінансові потоки і платіжний баланс країни.

### Методичні рекомендації

1. Відповідаючи на перше запитання, необхідно розкрити діяльність Європейського співтовариства, етапи його інтеграції в Європі. Визначте структуру світового господарства, його суб'єкти. Опишіть види зовнішньоекономічної діяльності. Підберіть матеріал про міжнародні організації (фонди), в яких бере участь Україна.

2. Відповідь на друге питання містить основу розвитку зовнішньої торгівлі. Необхідно розкрити роль фінансів в експорті та імпорті капіталу. Проаналізуйте іноземні інвестиції в Україну і основні проблеми інвесторів на українському фондовому ринку.

3. Відповідаючи на третє питання, необхідно дати визначення платіжного балансу країни, визначити його склад, методику обчислення. Проаналізуйте платіжний баланс України за минулий рік.

### Тести

1. Які види грошових відносин з числа названих можна віднести до міжнародних фінансів?

- а) грошові відносини з перерозподілу вартості валового внутрішнього продукту між країнами;
- б) валютні відносини;
- в) грошові відносини з формування і використання міжнародних фінансових фондів;
- г) грошові відносини, що опосередковують торговий обмін між країнами;
- д) всі перераховані вище грошові відносини.

2. На які цілі використовуються фінансові ресурси, що перерозподіляються між країнами?

- а) на стимулювання розвитку національної економіки країн, значно відстають за загальним рівнем розвитку;
- б) на подолання розриву в рівні соціальної забезпеченості громадян країн, значно відстають у своєму розвитку;
- в) на реструктуризацію виробництва всередині країни;
- г) на підвищення конкурентоспроможності товарів, що користуються попитом на світовому ринку;
- д) на всі вищезгадані цілі.

3. Чи виникають фінансові відносини при обміні валют?

- а) виникають;
- б) не виникають;
- в) виникають при відхиленні курсу валюти від реального її змісту;
- г) виникають у зв'язку з девальвацією національної валюти.

4. Вкажіть форми лібералізації режиму допуску в країну іноземного капіталу:

- а) прямі іноземні інвестиції;

б) надання іноземним інвесторам однакового режиму з національними компаніями;

в) запровадження подвійного оподаткування товарів;

г) усунення подвійного оподаткування товарів;

д) встановлення сприятливого податкового режиму для іноземних інвестицій і закордонних компаній.

5. Що впливає на величину внеску країн-членів ООН у дохідну частину бюджету ООН?

а) платоспроможність країни;

б) величина платіжної ставки, що залежить від місця країни в встановленою шкалою внесків;

в) своєчасність надходження платежу;

г) величина бюджету ООН;

д) все вищеназване.

1. Які надходження формують дохідну частину бюджету Європейського Союзу (ЄС)?

а) загальні митні мита на продукцію, імпортовану в ЄС з країн-не членів ЄС;

б) спеціальні збори, що стягуються з імпорту сільськогосподарської продукції, що ввозиться в ЄС з третіх країн;

в) відрахування держав-членів ЄС у розмірі 1% від зібраного податку на додану вартість;

г) відрахування від прибуткового податку з громадян країн-членів ЄС;

д) відрахування держав-членів ЄС від їх валового національного продукту.

7. Який з названих міжнародних фінансових фондів призначено співфінансування та реалізації конкретних проектів в галузі захисту навколишнього середовища і розвитку транспорту (трансевропейських ліній) у відстаючих державах?

а) Європейський фонд орієнтації і гарантій сільського господарства (ЕФОГА);

б) особливий фонд згуртування;

в) європейський фонд регіонального розвитку (ЄФРР);

г) європейський соціальний фонд (ЄСФ);

д) бюджет Європейського Союзу.

8. Податкові « гавані » (як центри відмивання « брудних грошей») найчастіше виникають у країнах, де:

а) не існує оподаткування доходів нерезидентів;

- б) ставки оподаткування доходів нерезидентів мінімальні;
  - в) від платника податків вимагається, щоб він займався господарською діяльністю в даній країні;
  - г) від платника податків не потрібно, щоб він займався господарською діяльністю в даній країні;
  - д) відсутній ефективний обмін інформацією.
9. Загальний платіжний баланс країни утворює:
- а) платіжний баланс по поточних операціях;
  - б) баланс руху капіталів і кредиторів;
  - в) рух золотих і валютних резервів;
  - г) платіжний оборот.

10. Виберіть поняття, яким характеризується міжнародний кредит:

- а) це економічні відносини між кредитором і позичальником при використанні кредиту (позики) в грошовій або товарній формі на умовах повернення і звичайно з виплатою відсотка;
- б) це тимчасово вільні грошові капітали підприємств, грошові накопичення держави і особистого сектора, а також капітали, що залучаються банками з ряду країн;
- в) форма руху позичкового капіталу у сфері міжнародних економічних відносин, пов'язана з наданням валютних і товарних ресурсів на умовах повернення, терміновості і платності.

## Тема 9. Особливості фінансових відносин підприємців без утворення юридичної особи

### План

1. Індивідуальні підприємці у фінансово-правовому відношенні.
2. Структура фінансових ресурсів підприємців, що діють без утворення юридичної особи.
3. Особливості оподаткування суб'єктів господарювання без створення юридичної особи.

### Методичні рекомендації

1. Відповідаючи на перше запитання, почніть з визначення підприємницької діяльності з Господарському кодексу України. Розкрийте види індивідуальної підприємницької діяльності та проаналізуйте їх на прикладах регіону чи міста.

2. Відповідь на друге питання містить формування фінансових ресурсів підприємців без утворення юридичної особи. Розкрийте, як формуються фінансові ресурси в момент початку підприємницької діяльності, як використовуються. Поясніть на прикладах.

3. Відповідь на третє питання містить особливості сплати обов'язкових платежів до бюджету і позабюджетні фонди підприємців. Почніть з визначення підприємницького доходу. Розкрийте підходи до оподаткування індивідуальних підприємців – загального режиму оподаткування (податок на доходи фізичних осіб) і спеціальних податкових режимів (спрощена система оподаткування суб'єктів малого підприємництва, єдиний податок на поставлений дохід, єдиний сільськогосподарський податок). Поясніть на прикладах.

### Тести

1. Який вид доходу виділяється при первинному розподілі виручки суб'єктів господарювання без створення юридичної особи ?

- а) фонд оплати праці;
- б) валовий дохід;
- в) прибуток.

2. Вкажіть види грошових відносин, що включаються до складу фінансів суб'єктів господарювання без створення юридичної особи:

- а) грошові відносини підприємця з державою;
- б) грошові відносини підприємця з банками;
- в) грошові відносини підприємця з постачальниками товарів і покупцями;
- г) грошові відносини підприємця зі страховими компаніями;
- д) всі перераховані вище грошові відносини.

3. Які елементи витрат найчастіше відсутні у суб'єктів господарювання без створення юридичної особи ?

- а) матеріальні витрати;
- б) знос основних фондів;
- в) заробітна плата;
- г) всі названі види витрат.

4. Які фактори впливають на величину підприємницького доходу суб'єктів господарювання без створення юридичної особи ?

- а) рівень цін;
- б) рівень податків на доходи;
- в) матеріальні витрати;
- г) розмір сімейного бюджету;
- д) всі названі фактори.

5. Які напрями використання підприємницького доходу суб'єктів господарювання без створення юридичної особи ?

- а) сплата податків;
- б) приватне споживання;
- в) виплата зарплати працівникам;
- г) оплата товарів для потреб виробничої діяльності.

6. У чому полягає найважливіше соціальний наслідок розвитку підприємництва без утворення юридичної особи?

- а) зростання конкурентоспроможності вітчизняної продукції;
- б) скорочення безробіття;
- в) скорочення неплатежів підприємств народного господарства;
- г) підвищення збирання податків.

7. Назвати основний фінансовий захід держави з регулювання підприємництва без утворення юридичної особи в 2010-2012 роках:

- а) введення нових податків;
- б) введення пільги з податку на прибуток;
- в) збільшення субсидій з Державного бюджету;
- г) немає вірних варіантів відповіді.

8. Назвати основні джерела формування первісного капіталу підприємців без утворення юридичної особи:

- а) банківські позики;
- б) емісія цінних паперів;
- в) особисті заощадження;
- г) бюджетні кошти;
- д) всі вищеназвані джерела.

9. Надходження єдиного податку, розподіляється:

- а) між місцевими бюджетами і позабюджетними фондами;
- б) між місцевими бюджетами;
- в) між позабюджетними фондами;
- г) повністю спрямовується до місцевого бюджету.

10. Основну частку фінансових ресурсів займають власні ресурси:

- а) у вигляді прибутку;
- б) у вигляді особистих заощаджень;
- в) у вигляді позикових і залучених коштів.

## Тема 10. Шляхи підвищення дієвості фінансового контролю

### План

1. Сутність і завдання фінансового контролю.
2. Державний та недержавний фінансовий контроль
3. Шляхи підвищення дієвості фінансового контролю.

### Методичні рекомендації

1. Відповідаючи на перше запитання, почніть з визначення поняття «фінансовий контроль». Визначте завдання фінансового контролю, об'єкти і суб'єкти контролю. Розкрийте класифікацію фінансового контролю за різними критеріями.

2. Відповідь на друге питання містить характеристику державного та недержавного контролю. Охарактеризуйте бюджетний контроль на державному та місцевому рівнях. Проаналізуйте такі види недержавного фінансового контролю як внутрішньо фірмовий контроль; контроль з боку комерційних банків; аудиторський контроль.

3. Відповідаючи на третє питання, необхідно запропонувати заходи щодо підвищення дієвості фінансового контролю як з боку держави, так і з боку господарюючих суб'єктів. Продемонструйте на прикладах.

### Тести

1. Контроль, здійснюваний Міністерством фінансів України, відноситься до наступного вигляду:

- а) бюджетний;
- б) податковий;
- в) валютний;
- г) аудиторський.

2. Методами фінансового контролю є:

- а) перевірки та ревізії;
- б) поточний контроль;
- в) аналіз господарської діяльності;
- г) наступний контроль;
- д) обстеження.

3. Формами фінансового контролю, виходячи з часу його здійснення, є:

- а) ревізія;
- б) аналіз;
- в) попередній контроль;



- г) обстеження;
- д) поточний контроль;
- е) наступний контроль.

4. Своєчасне зарахування податкових платежів підприємств і організацій на бюджетні рахунки контролюють:

- а) державні податкові інспекції;
- б) органи Державного казначейства України;
- в) відділення Пенсійного фонду України;
- г) територіальні фінансові органи;
- д) контрольно-ревізійні управління міністерств і відомств.

5. Основними питаннями фінансового контролю, здійснюваного Рахунковою палатою України, є:

- а) контроль за своєчасним і повним надходженням податкових платежів до бюджетів різних рівнів та державних позабюджетних фондів;
- б) контроль за виконанням державного бюджету;
- в) експертиза проектів бюджетного та фінансового законодавства;
- г) контроль за позабюджетними коштами, використовуваними міністерствами і відомствами;
- д) фінансовий контроль у процесі складання проекту бюджету і організації його виконання.

6. Перевірки, проведені за місцем знаходження перевіряє організації на основі наданої ними фінансової документації, називаються:

- а) виїзні;
- б) камеральні;
- в) ревізійні;
- г) документальні;
- д) фактичні.

7. Перевірки, проведені на місці перевіряється організації, на основі документації, що ведеться на підприємстві, в організації, установі, називаються:

- а) виїзні;
- б) камеральні;
- в) ревізійні;
- г) документальні;
- д) фактичні.

8. Комплексний контроль за всією фінансово - господарською діяльністю підприємства:

- а) перевірка;

- б) обстеження;
- в) аналіз фінансово-господарської діяльності;
- г) ревізія.

9. Відповідність операцій законодавству відноситься до:

- а) документальному фінансовому контролю;
- б) фактичному фінансовому контролю;
- в) поточного фінансового контролю;
- г) подальшого фінансового контролю.

10. Незалежну і кваліфіковану перевірку бухгалтерської (фінансової) звітності, платіжно-розрахункової документації, податкових декларацій і інших фінансових зобов'язань і вимог економічних суб'єктів являє собою:

- а) податковий;
- б) бюджетний;
- в) банківський;
- г) аудит;
- д) валютний.

# МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

## ПРАКТИКУМ 1

### Базові терміни і поняття

Фінансова політика, фінансова стратегія, фінансова тактика, фінансовий механізм, фінансові методи, фінансові важелі, стимули та санкції, фінансове забезпечення, фінансове регулювання, нормативно-правове, організаційне та інформаційне забезпечення, фінансове планування, управління фінансами, фінансовий контроль, фінансове право, фінансове законодавство.

### Контрольні запитання і завдання

1. Що є головною метою і головним завданням державної фінансової політики?
2. Які види та складові фінансової політики ви знаєте?
3. Назвіть приклади фінансової стратегії та фінансової тактики.
4. Охарактеризуйте складові фінансової політики суб'єкта господарювання.
5. Дайте визначення фінансового механізму та характеристику його складових.
6. Які фінансові методи є найбільш поширеними у господарській практиці?
7. Що є об'єктами та суб'єктами управління фінансами?
8. Які органи державної влади та управління здійснюють стратегічне та оперативне управління фінансами?
9. У чому полягає основна мета фінансового контролю?
10. Охарактеризуйте види, форми та методи фінансового контролю.
11. Що є спільного та відмінного між ревізією та аудитом?
12. Назвіть основні елементи фінансового забезпечення та фінансового регулювання.
13. Які фінансові стимули та санкції вам відомі?
14. Які групи відносин становлять предмет фінансового права?
15. Що таке джерела фінансового права?

## Рекомендована література

1. Засади формування бюджетної політики держави: Наук, монографія / За наук. ред. д-ра екон. наук, проф. М.М. Єрмоленка. — К.: НАУ, 2003. — 284 с.
2. Лагутін ВД. Бюджетна та монетарна політика: координація в трансформаційній економіці: Монографія. — К.: КНТЕУ, 2007. — 248 с.
3. Леоненко ПМ., Юхименко ПЛ., Ільєнко АА. та ін. Теорія фінансів: Навч. посіб. / За заг. ред. О.Д. Василика. — К.: Центр навч. л-ри, 2005. — 480 с.
4. Опарін ВМ. Фінанси (Загальна теорія): Навч. посіб. — К.: КНЕУ, 2007. — 240 с.
5. Федосов В., Опарін В., Львовчкін С. Фінансова реструктуризація в Україні: проблеми і напрями: Монографія / За ред. В. Федосова. — К.: КНЕУ, 2002. — 432 с.
6. Фінансове право / Кер. авт. кол. і відп. ред. Л.К. Воронова. — Х.: Консул, 1999. — 495 с.
7. Фінансове право України. Стан та перспективи розвитку / А.Т. Ковальчук. — К.: Знання, 2007. — 488 с.

## Тестові завдання

1. Фінансове право являє собою...
  - а) сукупність норм і правил, що регулюють товарно-грошові стосунки економічних суб'єктів;
  - б) систему норм і правил, що регулюють відносини щодо формування та використання грошових фондів економічних суб'єктів;
  - в) систему управлінських рішень, що регулюють формування і використання грошових фондів економічних суб'єктів;
  - г) сукупність норм і правил, що регулюють створення нової вартості.
2. Політика, що не відноситься до основних сфер:
  - а) індивідуальна;
  - б) державна;
  - в) міжнародна;
  - г) галузева.
3. Видаткова політика не підрозділяється на... політику.
  - а) видаткову споживчу;
  - б) видаткову інвестиційну;
  - в) обов'язково – видаткову;
  - г) грошову видаткову.

4. Неформальна політика – це...

- а) політика, здійснювана громадянами;
- б) негласна політика;
- в) заборонена політика;
- г) політика, здійснювана юридичними особами.

5. Політика – це...

- а) спеціальна діяльність людей щодо захисту інтересів суспільства;
- б) концепція і принципи відносин з захисту та реалізації інтересів одних суб'єктів на протидію інтересам інших суб'єктів суспільства;
- в) спеціальна діяльність державних органів влади;
- г) спеціальна діяльність, здійснювана з метою підвищення добробуту народу.

6. До внутрішніх особливостей фінансової політики не відноситься...

- а) забезпечення максимального згоди (компромісу) в задоволенні фінансових інтересів фізичних та юридичних осіб;
- б) забезпечення розумної оптимальності дохідної політики економічних суб'єктів;
- в) раціоналізація видаткової політики економічних суб'єктів;
- г) забезпечення профіцитного державного бюджету.

7. Видаткова політика, що опосередковує більшу частину ВВП:

- а) споживча;
- б) інвестиційна;
- в) обов'язкова;
- г) страхова.

8. Причиною існування політики не є...

- а) різноманіття форм власності;
- б) різноманіття потреб економічних суб'єктів;
- в) обмеженість життєвих цінностей;
- г) розподіл суспільства на безліч економічних суб'єктів.

9. Суб'єкт не провідний, в принципі, податкової політики:

- а) комерційна організація;
- б) працівник;
- в) неформальний колектив;
- г) ООН.

10. Розташуйте по мірі ієрархічної значущості наступні види фінансового права:

- а) міжнародне фінансове право;

- б) національне фінансове право;
- в) суб'єктне фінансове право;
- г) корпоративне фінансове право.

11. Вихідний вид фінансової політики в демократичному ринковому суспільстві...

- а) фізичних осіб;
- б) юридичних осіб;
- в) держави;
- г) неформальних організацій.

12. Головна вимога до фінансової політики:

- а) забезпечення необхідного рівня життя для непрацездатного населення;
- б) забезпечення мінімуму життєвих благ для існування і відтворення робочої сили;
- в) забезпечення умов для розширеного відтворення;
- г) підвищення життєвого рівня всього народу.

13. До глобальних особливостей фінансової політики чи не...

- а) першорядне значення фінансової політики в діяльності всіх суб'єктів;
- б) забезпечення стабільності віртуальної економіки, запобігання загальної економічної кризи;
- в) більш реальний облік фінансової політики контрагентів, запобігання нефінансових шляхів реалізації фінансових інтересів;
- г) усунення відносно бідних суб'єктів суспільства.

14. Розташуйте в міру розширення наступні види політики:

- а) соціально-економічна;
- б) фінансового регулювання;
- в) фінансова;
- г) дохідна.

15. До специфічних рис сучасного соціально-економічного розвитку суспільства не відноситься...

- а) повсюдне поширення існуючих і нових соціальних потреб глобального характеру;
- б) інтенсифікація світової торгівлі та фінансових відносин при загальному зниженні темпів ефективності національної та світової економіки;
- в) розвиток науково-технічного прогресу;
- г) бурхливий розвиток віртуальної економіки і фінансового ринку.

16. Фінансова політика – це:

- а) цілеспрямована діяльність держави, пов'язана з практичним використанням фінансового механізму;
- б) органи, що здійснюють керування фінансами;
- в) система грошових фондів, що забезпечують процес виробництва і відтворення;
- г) діяльність держави, підприємства по цілеспрямованому використанню фінансів.

17. Фінансовий механізм – це:

- а) сукупність форм організації фінансових відносин, методів (способів) формування та використання фінансових ресурсів, що застосовуються державою з метою створення сприятливих умов для економічного та соціального розвитку суспільства;
- б) система грошових фондів, що знаходяться в руках держави і призначених для фінансового забезпечення функцій, їй властивих;
- в) система грошових фондів, що забезпечують процес виробництва і відтворення;
- г) діяльність держави, підприємства по цілеспрямованому використанню фінансів.

18. Напрямки діяльності, що визначають довгострокову і середньострокову перспективу використання фінансів – це:

- а) тактика керування фінансами;
- б) організація фінансових відносин;
- в) стратегія керування фінансами;
- г) фінансові інструменти.

19. Цілеспрямована діяльність держави з визначення основних завдань і кількісних параметрів формування доходів і видатків бюджету, управління державним боргом – це:

- а) бюджетна політика;
- б) податкова політика;
- в) цінова політика;
- г) кредитно-грошова політика.

20. Розв'язує завдання конкретного етапу розвитку суспільства за допомогою перегрупування фінансових ресурсів і зміни способів організації фінансових зв'язків – це:

- а) бюджетна політика;
- б) фінансова стратегія;
- в) фінансова тактика;
- г) кредитно-грошова політика.

Відповіді:

1 – 2)	2 – 4)	3 – 4)	4 – 2)	5 – 2)
6 – 4)	7 – 1)	8 – 2)	9 – 3)	10 – всі
11 – 1)	12 – 2)	13 – 4)	14 – всі	15 – 3)
16 – 4)	17 – 1)	18 – 3)	19 – 1)	20 – 3)

## ПРАКТИКУМ 2

### Базові терміни і поняття

Страхування, ризик, страховий захист, страховий фонд, централізований страховий резервний фонд, фонд самострахування, страховик, страхувальник, застрахований, страховий ринок, страхові посередники, страхові агенти, страхові брокери, страхові продукти (послуги), перестрахування державний орган у справах нагляду за страховою діяльністю.

### Контрольні запитання і завдання

1. У чому полягає необхідність страхового захисту?
2. Дайте визначення страхового захисту.
3. Які ознаки притаманні страховому захисту як економічній категорії?
4. Назвіть форми організації страхового фонду, охарактеризуйте їх.
5. У чому полягає сутність страхування?
6. Охарактеризуйте суб'єкти та об'єкти страхування.
7. З яких позицій можна розглядати поняття "страхування"?
8. Розкрийте взаємозв'язок страхування з іншими економічними категоріями.
9. Назвіть функції страхування.
10. Розкрийте зміст принципів страхування.
11. За якими ознаками класифікується страхування?
12. З яких позицій можна розглядати поняття "страховий ринок"?
13. Дайте характеристику суб'єктів і об'єктів страхового ринку.
14. За якими ознаками здійснюється класифікація страхового ринку?
15. Які функції виконує Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України?
16. Назвіть напрями вдосконалення державної політики у галузі страхування.



### Рекомендована література

1. Александрова М. М. Страхування: Навч.-метод, посіб. — К.: ЦУЛ, 2002. — 280 с.
2. Залетов О.М. Страхування: Навч. посіб. / За ред. д-ра екон. наук О. О. Слюсаренко. — К.: Міжнар. агенція "Бізон", 2003. — 320 с.
3. Залетов ОМ. Убезпечення життя: Монографія. К.: Міжнар. агенція "Бізон", 2006. — 688 с.
4. Історія страхування: Підручник / С.К. Реверчук, Т.В. Сива, СІ. Кубів, О.Д. Вовчак; За ред. С.К. Реверчука. — К.: Знання, 2005. — 213 с.
5. Мних М.В. Страхування в Україні: сучасна теорія і практика: Підручник. — К.: Знання України, 2006. — 284 с.
6. Ротова ТЛ., РуденкоЛ.С.Страхування: Навч. посіб. — К.: КДТЕУ, 2001. — 400 с.
7. Страхування: Підручник / Кер. авт. колективу і наук. ред. С. С. Осадець. — 2-ге вид., перероб. і доп. — К.: КНЕУ, 2002. — 599 с.
8. Хавтур ОЗ. Моніторинг фінансового потенціалу вітчизняних страховиків // Вісник ТАНГ. — 2004. — № 6.
9. Хавтур О.В. Оптимізаційні моделі управління інвестиційними ризиками страхових компаній // Світ фінансів. — 2005. — № 2.
10. Шумелда Я. Страхування: Навч. посіб. для студ. екон. спец. — Т.: Джура, 2004. — 280 с.

### Тестові завдання

1. Самострахуванням не є...
  - а) уникнення ризиків, коли це можливо;
  - б) самостійне фінансування фізичними та юридичними особами виникаючих збитків;
  - в) створення фізичними або юридичними особами власного матеріального або грошового резерву;
  - г) збіг в одній особі страхувальника, страховика та застрахованого.
2. Страховиками в даний час не можуть бути...
  - а) державні організації;
  - б) акціонерні товариства;
  - в) товариства взаємного страхування;
  - г) фізичні особи.

3. Функція, що не відноситься до функцій страхування

- а) попереджувальна;
- б) фіскальна;
- в) контрольна;
- г) мобілізаційна.

4. До видів соціального страхування не відносять страхування...

- а) посібників;
- б) пенсій;
- в) від нещасних випадків;
- г) туристів, що виїжджають за кордон.

5. Основні форми проведення страхування

- а) комерційна та некомерційна;
- б) обов'язкова і добровільна;
- в) колективна та індивідуальна;
- г) особиста і майнова.

6. Класифікація страхування будується за...

- а) галузями і видам;
- б) видами, підгалузей і галузям;
- в) видами і підгалузей;
- г) регіонам, галузям, підгалузей і видам.

7. Страхова сума – це...

- а) сума, що виплачується страхувальнику з настанням страхового випадку;
- б) сума, що виплачується страхувальником страховику;
- в) вартість страхового об'єкта, приймається для розрахунків страхування;
- г) вартість втрачених цінностей.

8. Перестрахування являє собою...

- а) участь в одному договорі страхування декількох страховиків;
- б) перенесення страхового ризику одним страховиком на іншого;
- в) страхування одного об'єкта кількома страхувальниками;
- г) поєднання добровільного та обов'язкового страхування.

9. Об'єктом страхування відповідальності є...

- а) життя і здоров'я третіх осіб;
- б) майно третіх осіб;
- в) відповідальність страхувальника;
- г) відповідальність третіх осіб.

10. Страховик – це суб'єкт, який...

- а) бере участь у страхових відносинах;
- б) займається страховою діяльністю на основі ліцензії;
- в) укладає договори страхування;
- г) укладає договори страхування і бере участь у створенні страхових фондів.

11. Економічна сутність страхування полягає в тому, що це...

- а) економічні відносини з освіти і розподілу грошових фондів;
- б) солідарна участь страхувальників у формуванні грошових коштів;
- в) відносини в ході формування спеціального страхового фонду та його використання для виплат по страхових подіях;
- г) грошові відносини з приводу розподілу страхових ресурсів.

12. Страховий інтерес – це...

- а) інтерес фізичної та юридичної особи до проблем страхування;
- б) визначена договором страхування сума страхової відповідальності;
- в) міра матеріальної зацікавленості в страхуванні, виражена в страховій сумі;
- г) розмір страхового внеску, який сплачує страхувальник страховикові.

13. Договір страхування являє собою угоду, за якою...

- а) страхувальник зобов'язаний вносити страхові внески в установлені строки та встановлених розмірах;
- б) страховик зобов'язаний проводити страхові виплати у встановлені терміни та в установлених розмірах;
- в) страхувальник зобов'язаний вносити страхові внески, а страховик - виробляти страхові виплати у встановлені терміни та в установлених розмірах;
- г) визначаються умови формування страхових внесків.

14. До ознак страхування не відноситься...

- а) зворотність коштів страхування;
- б) наявність ймовірності настання подій, що тягнуть за собою той чи інший збиток;
- в) розподіл вартості нанесеного збитку між суб'єктами страхування;
- г) взаємодія суб'єктів і об'єктів ринкової економіки.

15. До характеристик добровільного страхування належать...

- а) встановлення тарифів через договір між страховиком і страхувальником;
- б) встановлення страхових тарифів за єдиної державної методикою;

- в) можливість використання доходів для іншої комерційної діяльності;
- г) визначення правил страхування державними органами.

16. Страхові терміни, пов'язані з формуванням страхового фонду:

- а) страхова сума, страховий тариф, страхова виплата;
- б) страховий тариф, страхова сума, страхова премія;
- в) страховий випадок, страховий тариф, страхова виплата;
- г) страхова премія, франшиза, страховий інтерес.

17. До характеристик обов'язкового страхування відносяться...

- а) визначення правил страхування державними органами;
- б) вибірковий характер страхування;
- в) встановлення страхових тарифів за допомогою договірних відносин

між страхувальником і страховиком;

- г) некомерційний характер страхових послуг.

18. Страхування інвестицій відноситься до:

- а) майнового страхування;
- б) страхування відповідальності;
- в) особистого страхування;
- г) соціального страхування.

19. Страхування автомобілів громадян відноситься до:

- а) майнового страхування;
- б) страхування відповідальності;
- в) особистого страхування;
- г) соціального страхування.

20. Система економічних відносин, які виникають між двома сторонами – страховиком і страхувальником – щодо забезпечення захисту майнових інтересів останнього за рахунок сплати ним страхових платежів (премій) до спеціально створених для цього цільових фондів, звідки здійснюється відшкодування збитків (у разі настання обумовлених страхових ризиків) – це:

- а) страхування;
- б) страховий ринок;
- в) перестрахування;
- г) соціальне страхування.

Відповіді:

1 – 1)	2 – 4)	3 – 2)	4 – 4)	5 – 2)
6 – 2)	7 – 3)	8 – 2)	9 – 3)	10 – 2)
11 – 3)	12 – 1)	13 – 3)	14 – 4)	15 – 1)
16 – 2)	17 – 4)	18 – 1)	19 – 1)	20 – 1)

## ПРАКТИКУМ 3

### Базові терміни і поняття

Суб'єкт господарювання, підприємство, господарське товариство, акціонерне товариство, корпорація, статутний капітал, основний капітал, оборотний капітал, амортизація, інвестиції, фінансові ресурси, цінні папери, звичайна діяльність підприємства, прибуток від звичайної діяльності, чистий прибуток, страхові резерви, об'єднання громадян, громадська організація, приватний підприємець.

### Контрольні запитання і завдання

1. Назвіть організаційно-правові форми суб'єктів підприємництва і дайте їм коротку характеристику.
2. Охарактеризуйте поняття суб'єкта господарювання, назвіть його основні ознаки.
3. Дайте характеристику власних фінансових ресурсів суб'єктів підприємництва.
4. Що є статутним капіталом суб'єкта підприємництва?
5. Дайте характеристику основних засобів суб'єкта підприємництва та їх оцінку.
6. Охарактеризуйте нематеріальні активи (об'єкти права) суб'єкта підприємництва.
7. Наведіть приклади довгострокових фінансових інвестицій суб'єкта підприємництва.
8. Якою є роль оборотного капіталу в забезпеченні фінансово-господарської діяльності суб'єкта підприємництва?
9. Охарактеризуйте інвестиції суб'єкта підприємництва за видами та методи їх фінансування.
10. Що такс оборотні кошти суб'єкта підприємницької діяльності та які їх складові?
11. У чому полягає управління оборотними коштами суб'єкта підприємництва?
12. Назвіть джерела формування оборотного капіталу суб'єкта підприємництва.
13. Дайте характеристику прибутку від звичайної діяльності як показника фінансово-господарської діяльності суб'єкта підприємництва.
14. Охарактеризуйте прибуток від фінансових операцій.

15. Як визначають чистий прибуток суб'єкта підприємництва?
16. Охарактеризуйте фінансову діяльність банківської установи.
17. Розкрийте сутність капіталу страхової компанії.
18. Охарактеризуйте фінансово-господарську діяльність бюджетних установ і організацій.
19. Якими є особливості формування і використання доходів політичних партій?
20. Охарактеризуйте традиційну систему оподаткування приватного підприємця.

#### Рекомендована література

1. Господарський кодекс України. — К.: Київ, правда, 2008. — 194 с.
2. Закон України "Про об'єднання громадян" // Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 34.
3. Закон України "Про страхування" // Відомості Верховної Ради України. - 2002, — №7.
4. Зятковський ІЗ. Фінанси суб'єктів господарювання в умовах інституціональних перетворень: Монографія. — Т.: Екон. думка, 2006. — 388 с.
5. Зятковський ІЗ. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: Навч. посіб. — Т.: Екон. думка, 2003. — 356 с.
6. Зятковський І.В. Фінансове оздоровлення підприємств: теорія і практика: Монографія. — Т.: Екон. думка, 2003. — 344 с.
7. Фінанси підприємств: Навч. посіб. — К.: Центр навч. л-ри, 2004. — 460 с.
8. Фінанси підприємств: Навч. посіб. / Г.О. Партии, А.Г. Загородній. — 2-ге вид., перероб. і доопр. — К.: Знання, 2006. — 379 с.
9. Фінанси підприємств: Навч. посіб. /В.М. Гриньова, В.О. Кою да.— 3-тє вид. — К.: Знання, 2006. — 423 с.
10. Фінанси підприємств: Підручник / Кер. авт. колективу і наук. ред. проф. А.М. Поддєрьогін. — 4-тє вид., перероб. та доп. — К.: КНЕУ, 2002. — 571 с.
11. Фінансове право України: Підручник / Г.В. Бех, О.О. Дмитрии, В.Є. Криницький; За ред. М.П. Кучерявенка. — К.: Юрінком Інтер, 2004. — 320 с.
12. Цивільний кодекс України: Офіційний текст. — К.: Кондор, 2004. — 402 с.

## Тестові завдання

1. Елементи витрат, що не відносяться на собівартість виробленої продукції

- а) амортизація нематеріальних активів;
- б) оплата праці;
- в) витрати на участь у статутних капіталах інших організацій;
- г) єдиний соціальний податок.

2. Рентабельність продукції – це відношення...

а) прибутку від реалізації продукції, робіт, послуг до собівартості виробленої продукції;

б) виручки від реалізації продукції, робіт, послуг до валового прибутку;

в) чистого прибутку до витрат на виробництво і реалізацію продукції, робіт, послуг;

г) чистого прибутку до середньої вартості основних засобів і оборотних виробничих фондів.

3. Необоротні активи не включають...

- а) основні засоби;
- б) нематеріальні активи;
- в) довгострокові фінансові вкладення;
- г) грошові кошти.

4. Некомерційні організації не можуть створюватися в організаційно - правовій формі...

- а) фонду;
- б) громадської організації або об'єднання;
- в) установи;
- г) товариства з обмеженою відповідальністю.

5. До оборотних активів комерційної організації чи не...

- а) грошові кошти;
- б) готова продукція;
- в) сировина;
- г) довгострокові фінансові вкладення.

6. Прибуток від продажів – це...

а) різниця між виручкою від реалізації і комерційними, управлінськими витратами;

б) різниця між собівартістю виробленої продукції та валовим прибутком;

в) різниця між валовим прибутком і комерційними та управлінськими витратами;

г) різниця між виручкою від реалізації і собівартістю.

7. Принцип економічної самостійності комерційного розрахунку означає...

а) організація самостійно вибирає джерела доходів;

б) організація самостійно визначає організаційну структуру;

в) організація самостійно визначає напрями використання коштів;

г) організація самостійно визначає сферу діяльності.

8. До складу позикових ресурсів комерційної організації включається (ються)...

а) емісійний дохід;

б) стійкі пасиви;

в) банківські кредити;

г) безоплатні надходження.

9. До фондів спеціального призначення комерційних організацій не відноситься...

а) фонд споживання;

б) резервів фонду;

в) амортизаційний фонд;

г) фонд накопичення.

10. Принципом комерційного розрахунку організацій не виступає...

а) рентабельність;

б) конкуренція;

в) незалежний фінансовий контроль;

г) матеріальна відповідальність і зацікавленість.

11. Некомерційні організації можуть займатися підприємницькою діяльністю, так як вона...

а) служить досягненню основних цілей;

б) дозволяє заробити додаткові кошти;

в) не вимагає особливих виробничих умов;

г) підвищує престиж організації.

12. Що не є функцією прибутку?

а) служить одним з основних джерел формування фінансових ресурсів організації;



б) є найважливішим інструментом у руках органів державної влади і управління для регулювання економіки;

в) характеризує фінансові результати господарської діяльності організації;

г) служить важливим джерелом формування доходів бюджетів різних рівнів.

13. Формою комерційної організації не є...

а) унітарне підприємство;

б) виробничий колектив;

в) споживчий кооператив;

г) господарське товариство.

14. Що не відноситься до оборотних активів комерційної організації?

а) короткострокові фінансові вкладення;

б) запаси;

в) дебіторська заборгованість;

г) незавершене будівництво.

15. До власних ресурсів комерційних організацій не відноситься (-яться)...

а) амортизаційні відрахування;

б) кошти, отримані від додаткового випуску акцій;

в) кошти, отримані від розміщення облігацій;

г) кредиторська заборгованість.

16. Метою функціонування фінансів комерційних організацій є...

а) виробництво продукції, що задовольняє потреби економічних суб'єктів суспільства;

б) отримання прибутку власниками організацій;

в) забезпечення грошових ресурсів працівників;

г) усунення безробіття.

17. Некомерційні організації можуть займатися підприємницькою діяльністю

а) можуть;

б) не можуть;

в) можуть у виняткових випадках;

г) питання поставлене некоректно.

18. Що відноситься до позаоборотних активів

а) незавершене будівництво;

б) дебіторська заборгованість;

в) основні засоби;

г) незавершене виробництво.

19. Розподіл головного фінансового результату унітарних підприємств відрізняється від комерційних організацій тим що...

- а) прибуток використовується на розширення виробництва;
- б) з прибутку здійснюється сплата податків;
- в) частину прибутку перераховується до бюджету;
- г) частина прибутку використовується на соціальні потреби працівників.

20. Чистий прибуток являє собою...

- а) виручку від продажу продукції мінус собівартість продукції;
- б) суму всіх доходів організації;
- в) прибуток до оподаткування за вирахуванням податку на прибуток;
- г) прибуток від продажу продукції.

Відповіді:

1 – 3)	2 – 1)	3 – 4)	4 – 4)	5 – 4)
6 – 3)	7 – 3)	8 – 3)	9 – 3)	10 – 3)
11 – 1)	12 – 2)	13 – 3)	14 – 4)	15 – 4)
16 – 2)	17 – 1)	18 – 1), 3)	19 – 3)	20 – 3)

### Задачі

1. Проаналізувати структуру фінансових ресурсів підприємства.

Стаття	2010	2011	2012
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи:			
- залишкова вартість	2396	3220	3262
- первісна вартість	2724	4137	5022
- накопичена амортизація	328	917	1760
Незавершене будівництво	259	1308	1100
Основні засоби:			
- залишкова вартість	86837	98732	167265
- первісна вартість	194243	219529	538753
- знос	107406	120797	371488

## Продовження таблиці

1	2	3	4
Довгострокові біологічні активи:			
- справедлива (залишкова) вартість	0	0	0
- первісна вартість	0	0	0
- накопичена амортизація	0	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції:			
- які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	74736	92328	102170
- інші фінансові інвестиції	11984	9670	7400
Довгострокова дебіторська заборгованість	8232	7832	12026
Справедлива (залишкова) вартість інвестиційної нерухомості	52	49	47
Первісна вартість інвестиційної нерухомості	84	84	84
Знос інвестиційної нерухомості	32	35	37
Відстрочені податкові активи	0	0	213
Гудвіл	0	0	0
Інші необоротні активи	0	0	0
Гудвіл при консолідації	0	0	0
Усього за розділом I	184496	213139	293483
II. Оборотні активи			
Виробничі запаси	65137	93356	100446
Поточні біологічні активи	0	0	0
Незавершене виробництво	122	121	63
Готова продукція	20104	20987	23078
Товари	373	346	295
Векселі одержані	0	0	0
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги:			
- чиста реалізаційна вартість	125467	101538	152816
- первісна вартість	125467	101538	152816
- резерв сумнівних боргів	0	0	0
Дебіторська заборгованість за рахунками:			
- за бюджетом	13886	35605	33442
- за виданими авансами	12398	15284	19162
- з нарахованих доходів	23	12	9

## Продовження таблиці

1	2	3	4
- із внутрішніх розрахунків	0	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	5144	5494	714
Поточні фінансові інвестиції	0	0	0
Грошові кошти та їх еквіваленти:			
- в національній валюті	2466	1008	1960
- у т.ч. в касі	22	2	69
- в іноземній валюті	15159	5383	5964
Інші оборотні активи	53	539	450
Усього за розділом II	260332	279673	338399
III. Витрати майбутніх періодів	151	155	115
IV. Необоротні активи та групи вибуття	2270	2761	2
Баланс	447249	495728	631999

## 2. Проаналізувати структуру капіталу підприємства

<b>Стаття</b>	<b>2010</b>	<b>2011</b>	<b>2012</b>
<b>1</b>	<b>2</b>	<b>3</b>	<b>4</b>
I. Власний капітал			
Статутний капітал	10630	10630	10630
Пайовий капітал	0	0	0
Додатковий вкладений капітал	904	904	904
Інший додатковий капітал	48763	49389	111193
Резервний капітал	2658	2658	2658
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	298927	361018	412292
Неоплачений капітал	0	0	0
Вилучений капітал	0	0	0
Накопичена курсова різниця	0	0	0
Усього за розділом I	361882	424599	537677
Частка меншості	0	0	0
II. Забезпечення наступних виплат та платежів			
Забезпечення виплат персоналу	778	1158	1209
Інші забезпечення	0	0	0
Сума страхових резервів	0	0	0
Сума часток перестраховиків у страхових резервах	0	0	0

## Продовження таблиці

1	2	3	4
Цільове фінансування	0	0	0
З рядка 420 графа 4 Сума благодійної допомоги (421)	0		
Усього за розділом II	778	1158	1209
III. Довгострокові зобов'язання			
Довгострокові кредити банків	10664	6457	0
Інші довгострокові фінансові зобов'язання	0	0	0
Відстрочені податкові зобов'язання	1419	340	0
Інші довгострокові зобов'язання	0	0	0
Усього за розділом III	12083	6797	0
IV. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	14318	14427	15334
Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	0	0	0
Векселі видані	0	0	0
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	47697	42922	66643
Поточні зобов'язання за розрахунками:			
- з одержаних авансів	471	550	3520
- з бюджетом	4066	321	607
- з позабюджетних платежів	0	0	0
- зі страхування	1177	818	1263
- з оплати праці	2583	1848	2676
- з учасниками	34	46	58
- із внутрішніх розрахунків	0	0	0
Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами та групами вибуття, утримуваними для продажу	0	0	0
Інші поточні зобов'язання	2160	2242	3012
Усього за розділом IV	72506	63174	93113
V. Доходи майбутніх періодів	0	0	0
Баланс	447249	495728	631999

## ПРАКТИКУМ 4

### Базові терміни і поняття

Міжнародні фінанси, світовий фінансовий ринок, міжнародний фінансовий ринок, міжнародний валютний ринок, міжнародний ринок банківських кредитів, міжнародний ринок боргових цінних паперів, міжнародний ринок титулів власності, міжнародний ринок похідних фінансових деривативів, фінанси міжнародних організацій, бюджет ООН, міжнародні фінансові інституції, Міжнародний валютний фонд, група Світового банку, Міжнародний банк реконструкції та розвитку, Міжнародна фінансова корпорація, Міжнародна фінансова асоціація, Банк міжнародних розрахунків.

### Контрольні запитання і завдання

1. Розкрийте суть міжнародних фінансів у широкому і вузькому розумінні.
2. Охарактеризуйте багатоаспектну сутність поняття "міжнародні фінанси" як економічної категорії (врахуйте функціональне призначення, зовнішню форму вияву, матеріально-речове втілення та інституційну структуру).
3. Які функції виконують міжнародні фінанси? Прокоментуйте вислів: "Функції міжнародних фінансів є зовнішнім проявом їх внутрішньої сутності".
4. Що таке "міжнародний фінансовий ринок"? У чому полягає принципова відмінність міжнародного фінансового ринку від світового? Назвіть основні сегменти міжнародного фінансового ринку. У чому полягає суперечливість сегментарної структури міжнародного фінансового ринку?
5. Охарактеризуйте особливості організації та функціонування міжнародного валютного ринку. У чому полягає його функціональне призначення?
6. Розкрийте сутність та функціональне призначення міжнародного ринку кредитних ресурсів (боргових зобов'язань). Що таке синдиковані позики та які основні причини їх виникнення?
7. У чому полягають відмінності між іноземними облігаціями та єврооблігаціями? Що таке євро ноти та які їх економічні переваги?
8. Охарактеризуйте функціональне призначення й особливості функціонування міжнародного ринку титулів власності та міжнародного ринку похідних фінансових інструментів. Що таке євроакції? Які різновиди строкових

угод використовуються у спекулятивних операціях та операціях хеджування на міжнародних фінансових ринках?

9. Що таке міжнародні організації і міжнародні фінансові інституції? Що між ними спільного, а що відмінного?

10. Які основні напрями економічної діяльності ООН? Назвіть основні структурні підрозділи системи органів економічного і фінансового співробітництва в рамках ООН. Як формується бюджет ООН? На які цілі використовуються кошти бюджету ООН?

11. Чим зумовлена поява міжнародних фінансових інституцій?

12. Яка мета створення МВФ? Які його головні цілі та функції?

13. Як формується капітал МВФ? Як впливають організаційна форма і юридичний статус МВФ на формування його капіталу? У яких формах і за якими напрями здійснюється кредитування МВФ?

14. Що спільного і що відмінного у функціональному призначенні МВФ і Світового банку?

15. Які фінансові інституції входять до групи Світового банку? Які є особливості в організації і функціональному призначенні цих фінансових інституцій?

16. Які функції і напрями діяльності МБРР? Як формуються капітал і ресурси МБРР? Які особливості кредитної діяльності Банку?

17. Які завдання і функції покладено на МФК і МАР? Які особливості формування фінансових ресурсів цих інституцій?

18. Яка мета створення Банку міжнародних розрахунків? Які функції виконує БМР? Які комітети працюють під егідою БМР і яке їх функціональне призначення?

#### Рекомендована література

1. Боринець СЛ. Міжнародні фінанси: Підручник. — К.: Знання-Прес, 2002. — 311 с.

2. Козюк В. Диверсифікація чи регіональна інтеграція як зовнішньоекономічні орієнтири країн: аналіз з позицій монетарних проблем глобалізації // Світ фінансів, — 2005. — № 3—4.

3. Луцишин З. Світові фінансові центри у глобальній фінансовій архітектурі // Світ фінансів. — 2006. — № 3.

4. Міжнародні фінанси: Навч. посіб. / О.М. Мозговий, Т.Є. Оболенська, Т.В. Мусієць та ін.; За заг. ред. О.М. Мозгового. — К.: КНЕУ, 2006. — 504 с.

5. Міжнародні фінанси: Підручник / О.І. Рогач, А.С. Філіпенко, Т.С. Шемет та ін.; За ред. О.І. Рогача. — К.: Либідь, 2003. — 784 с.

6. Опарін В.М. Фінанси (Загальна теорія): Навч. посіб. — К.: КНЕУ, 2002. — 240 с.

7. Рожок Л. Регулювання міжнародних фінансових ринків в умовах глобалізації світової економіки // Світ фінансів. — 2005. — № 3—4.

8. Юрій С. Міжнародні фінанси в умовах глобалізаційних процесів // Світ фінансів. — 2006. — № 3.

9. Юрій С. Теоретичні постулати міжнародних фінансів // Журнал європейської економіки. — 2003. — Т. 2. — № 1

### Тестові завдання

1. Другорядна стаття платіжного балансу країни:

- а) рахунок поточних операцій;
- б) рахунок операцій з капіталом і фінансовими інструментами;
- в) чисті помилки і пропуски;
- г) фінансовий рахунок.

2. Міжнародна фінансова інституція, що включає МБРР, МАР, МФК,

БАГІ:

- а) МВФ;
- б) Світовий банк;
- в) МБРР;
- г) ЄБРР.

3. Що не властиво ринковим міжнародним фінансово - кредитним відносинам?

- а) фінансова допомога;
- б) товарно-грошовий обіг;
- в) перерозподіл грошових потоків;
- г) дію закону попиту і пропозиції.

4. Головний сенс сучасного світового валютного ринку полягає у...

- а) перерозподілі вартості між економічними суб'єктами;
- б) забезпеченні світового товарообігу;
- в) забезпеченні міжнародного туризму;
- г) накопиченні світового капіталу.

5. Міжнародні організації – це:

- а) МВФ, Світовий банк;



- б) МБРР, ЄБРР, АБРР, МАБРР;
- в) ООН, ЄС, НАТО;
- г) група Світового банку.

6. Найбільш істотна сторона міжнародного фінансового взаємодії:

- а) позитивну співпрацю;
- б) розподіл і перерозподіл грошових потоків;
- в) опосередкування міжнародного товарообігу;
- г) зміст міждержавних громадських організацій.

7. Найбільш результативною сферою міжнародних фінансових відносин є...

- а) ринок цінних паперів;
- б) кредитно - страховий ринок;
- в) валютний ринок;
- г) міжнародний товарообіг.

8. До найважливіших особливостей сучасних міжнародних фінансово - кредитних відносин не належить...

- а) повсюдне посилення конкуренції економічного розвитку суб'єктів світової спільноти;
- б) інтенсифікація розвитку та посилення спекулятивного характеру міжнародного фінансового ринку;
- в) розвиток нанотехнологій;
- г) глобалізація світової економіки та фінансів.

9. Міжнародна фінансова інституція, що кредитує виключно уряди країн, – це:

- а) МВФ;
- б) Світовий банк;
- в) МБРР;
- г) ЄБРР.

10. Основним розділом платіжного балансу держави не є...

- а) рахунок поточних операцій;
- б) рахунок операцій з капіталом і фінансовими інструментами;
- в) помилки і пропуски;
- г) баланс послуг.

11. Деривативи - це...

- а) цінні папери;
- б) похідні фінансові інструменти;
- в) зарубіжні банківські вклади;

г) міжнародні кредитні спілки.

12. Найбільш масштабний метод міжнародного перерозподілу грошових ресурсів:

- а) насильницький;
- б) добровільний;
- в) економічний;
- г) таємний.

13. Найбільшим за обсягом добових угод є...

- а) ринок акцій;
- б) ринок облігацій;
- в) валютний ринок;
- г) ринок векселів та сертифікатів;
- д) міжнародний товарообіг.

14. Фінансовий актив на світовому ринку - це...

- а) грошовий внесок у закордонному банку;
- б) дохід від фінансової операції;
- в) товар фінансового ринку;
- г) грошова готівка міжнародного економічного суб'єкта.

15. Структури, що формують основи міжнародного фінансового менеджменту:

- а) ТНК і ТНБ;
- б) неформальні організації;
- в) міждержавні організації;
- г) держави.

Відповіді:

1 – 3)	2 – 3)	3 – 2)	4 – 1)	5 – 3)
6 – 2)	7 – 3)	8 – 3)	9 – 1)	10 – 3)
11 – 2)	12 – 3)	13 – 3)	14 – 3)	15 – 1)

## ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ:

1. Бюджетна система України [Текст]: Підручник / О.Д. Василик, К.В. Павлюк – К., 2007.
2. Бюджетна система України [Текст]: Підручник / Ю.В. Пасічник – К., 2006.
3. Василик О.Д., Павлюк К.В. Державні фінанси України: навч.пос. - К.: НІОС, 2008.
4. Гижиш Л.В. Финансы. [Текст]: Учебное пособие. – К.: МАУП, 2008, 92 с.
5. Державні фінанси України [Текст]: Підручник / М.І. Кармін. – К., 2008.
6. Державні фінанси України [Текст]: Підручник /, М.Л. Карлін – К., 2008.
7. Ковалева А.М. Финансы. [Текст]: Учебное пособие. – М.: Финансы и статистика, 2009.
8. Колпакова, Г. М. Финансы. Денежное обращение. Кредит : [учебное пособие для студентов высших учебных заведений, обучающихся по специальностям "Финансы и кредит", "Бухгалт. учет, анализ и аудит", "Мировая экономика"] / Г. М. Колпакова .— Изд. 3-е, перераб. и доп. — М. : Финансы и статистика, 2006 .
9. Кравченко В. Місцеві фінанси України: навч.пос. - К.: Знання, 2007.
10. Опарін В.М. Фінанси. - К.: КНЕУ, 2005.
11. Основи оподаткування. [Текст]: Підручник / П.К. Бечко, О.А. Захарчук / Київ, 2009р.
12. Система оподаткування та податкова політика [Текст]: Підручник / В.Б. Захожай, Я.В. Литвиненко – К.:, 2006.
13. Финансы. [Текст]: Учебник. Под ред. Романовского М.В., Врублевской А.В., Сабанти В.М. – М.: Юрайт-М, 2004. — 504 с.
14. Финансы. Денежное обращение. Кредит : [учебник для студентов высших учебных заведений] / под ред. Г. Б. Поляка .— 3- е изд. перераб. и доп. — М. : ЮНИТИ, 2007 .— 639 с
15. Финансы. UA [Текст]: Учебное пособие / С.П. Захарченков – Харьков, 2008.
16. Финансы: учебник /Под ред. Г.Б. Поляка.-3-е изд., перераб. и доп.- М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2007. – 703 с.

17. Финансы: учебник для вузов / Санкт-Петербургский государственный университет экономики и финансов; под ред. М.В. Романовского, О.В. Врублевской, Б.М. Сабанти. — М. : Юрайт, 2009 .— 504 с.
18. Фінанси. [Текст]: Підручник / Л.П. Стеців, О.І. Копилук. — К.: КНЕУ, 2007.
19. Фінансовий менеджмент. [Текст]: Підручник / Кер. Кол. Авт. І наук. Ред. проф. А.М.Поддєрьогін. — К.: КНЕУ, 2005. — 535 с.
20. Шуляк П.Н. Финансы предприятия [Текст]: 6-е изд., перераб. и доп. — М.: Издательско-торговая корпорация «Дашков и К<sup>о</sup>», 2006 г. — 712 с.

Додаток А

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МІСЬКОГО  
ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ О. М. БЕКЕТОВА

ЦПО та ЗН  
Кафедра «Економіки підприємств міського господарства»

КОНТРОЛЬНА РОБОТА  
з курсу «Фінанси»

Варіант \_\_

Виконав:

Перевірив:

Харків  
20\_\_

## Додаток Б

### Зразок змісту

#### ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
1. Зміст фінансової політики.....	5
2. Фінансовий механізм: поняття, структура.....	15
3. Особливості сучасної фінансової політики України.....	22
ВИВОДИ.....	28
ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ.....	29
ДОДАТКИ.....	30
ТЕСТИ.....	31

*Навчальне видання*

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ  
до виконання контрольної роботи  
і проведення практичних занять  
з дисципліни

## **ФІНАНСИ**

*(для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр напряму  
6.030504 – Економіка підприємства, 6.030509 – Облік і аудит  
та слухачів другої вищої освіти  
спеціальності 7.03050401 – Економіка підприємства  
(за видами економічної діяльності), 7.03050901 – Облік і аудит)*

Укладач **БАЗЕЦЬКА** Ганна Ігорівна

Відповідальний за випуск *Т. А. Пушкар*

Комп'ютерне верстання *І. В. Волосожарова*

План 2014, поз. 470 М

---

Підп. до друку 18.06.2014 р.  
Друк на ризографі  
Зам. №

Формат 60×84/16  
Ум. друк. арк. 3,7  
Тираж 50 пр.

Видавець і виготовлювач:  
Харківський національний університет  
міського господарства імені О. М. Бекетова,  
вул. Революції, 12, Харків, 61002  
Електронна адреса: [rectorat@kname.edu.ua](mailto:rectorat@kname.edu.ua)  
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:  
ДК № 4705 від 28.03.2014 р.